

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΝΟΧΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ: Ψηφιοποιημένο ηλεκτρονικό αντίγραφο το οποίο ταυτίζεται με το αντίστοιχο έντυπο έγγραφο. Θεωρημένο για τη νόμιμη απούλοποιημένη σήμανση και έκδοσή του, με εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή. Αθήνα, 2025.05.22 11:52:32 EEST, Ο Γραμματέας: GEORGIOS PARASYRIS

Αριθμός απόφασης

4329/2025

ΤΟ ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Αποτελούμενο από τους Δικαστές Ελένη Στεργίου, Πρόεδρο Πρωτοδικών, Αθανάσιο Τσώτα, Πρωτοδίκη - Εισηγητή, Σοφία Χειμάρα, Πρωτοδίκη, και τη Γραμματέα Βασιλική Βασιλοπούλου.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 28 Μαρτίου 2024, για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

Του καλούντος - ενάγοντος - παρεμπιπτόντως ενάγοντος: Ελληνικού Δημοσίου, νόμιμα εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κατοικοεδρεύοντα στην Αθήνα (οδός Καραγεώργη Σερβίας αριθμ. 10), με Α.Φ.Μ. 090165560, το οποίο προκατέθεσε προτάσεις διά της νομικής συμβούλου του Κράτους Μαρίας Μπασδέκη (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 206) και των παρέδρων του Ν.Σ.Κ. Νικολάου Τσίρου (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 253), Αλεξάνδρου Σταυράκη (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 272), Δημητρίου Καλόγηρου (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 278), Παρασκευής Μίληση (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 335), Γεωργίας Ζουγανέλη (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 347), Αδαμαντίας Λάμπρου (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 367) και Γεωργίας Κοττά (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 387) και παραστάθηκε στο ακροατήριο διά των παρέδρων του Ν.Σ.Κ. Γεωργίας Ζουγανέλη (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 347), Αδαμαντίας Λάμπρου (Α.Μ. Ν.Σ.Κ. 367).

Της καθ' ης η κλήση - εναγομένης - παρεμπιπτόντως εναγομένης: Ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «NOVARTIS (HELLAS) Ανώνυμη Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρεία» και Α.Φ.Μ. 094021290 της Δ.Ο.Υ. Φ.Α.Ε. Αθηνών, που εδρεύει στη Μεταμόρφωση Αττικής (12^ο χιλιόμετρο της Ε.Ο. Αθηνών - Λαμίας) και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία προκατέθεσε προτάσεις διά των (δυνάμει των

από 25-1-2023 και 31-10-2023 πληρεξουσίων των Κωνσταντίνου Παπαγιάννη του Θωμά και Nicolas Thiriet του Bernard, νομίμων εκπροσώπων της εναγομένης) πληρεξουσίων δικηγόρων Δήμητρας Κατσαφάδου (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 20299), Νικήτα Φορτσάκη (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 9923), Ευαγγέλου Κουράκη (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 26336) και Παναγιώτη Μπερνίτσα (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 6001) και παραστάθηκε στο ακροατήριο διά των πληρεξουσίων δικηγόρων Δήμητρας Κατσαφάδου (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 20299) και Νικήτα Φορτσάκη (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 9923).

[Α] Το καλούν, με την από 23-2-2024 κλήση του, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία αυτού του Δικαστηρίου με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 23823/173/26-2-2024, προσδιορίσθηκε (με την από 26-2-2024 πράξη ορισμού δικάσιμου του αρμόδιου Προέδρου Πρωτοδικών), για να συζητηθεί κατά τη δικάσιμο, που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας απόφασης, κατά την οποία γράφτηκε στο πινάκιο, εκφωνήθηκε κατά τη σειρά της σε αυτό και συζητήθηκε, επαναφέρει προς συζήτηση την από 7-6-2022 αγωγή του, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία αυτού του Δικαστηρίου με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 59232/1602/17-6-2022 και συζητήθηκε κατά τη δικάσιμο της 26ης-10-2023, εκδοθείσας της υπ' αριθμ. 4229/2023 απόφασης του παρόντος Δικαστηρίου, με την οποία αναβλήθηκε η συζήτηση της αγωγής, προκειμένου αυτή να ενωθεί και συνεκδικασθεί με την κατωτέρω, υπό στοιχείο [Β], παρεμπίπτουσα αγωγή, που ήδη εκκρεμούσε ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου.

[Β] Το παρεμπιπτόντως ενάγον ζητεί να γίνει δεκτή η από 23-3-2023 παρεμπίπτουσα αγωγή του, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου τούτου με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 35873/849/29-3-2023 και προσδιορίσθηκε (με την από 7-2-2024 πράξη ορισμού δικάσιμου του αρμόδιου Προέδρου Πρωτοδικών), για να συζητηθεί κατά τη δικάσιμο, που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας απόφασης, κατά την οποία γράφτηκε στο πινάκιο, εκφωνήθηκε κατά τη σειρά εγγραφής της σε αυτό και συζητήθηκε.

Κατά τη συζήτηση των υποθέσεων στο ακροατήριο, οι οποίες συνεκφωνήθηκαν, λόγω της πρόδηλης μεταξύ τους συνάφειας, οι διάδικοι παραστάθηκαν και ζήτησαν να γίνουν δεκτά όσα αναφέρονται στις προτάσεις, που κατέθεσαν.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ
ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Ο
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

I. Σύμφωνα με το άρθρο 246 του ΚΠολΔ, «το δικαστήριο σε κάθε στάση της δίκης μπορεί, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου, να διατάξει την ένωση και συνεκδίκηση περισσότερων εκκρεμών ενώπιόν του δικών ανάμεσα στους ίδιους ή διαφορετικούς διαδίκους, αν υπάγονται στην ίδια διαδικασία και κατά την κρίση του διευκολύνεται ή επιταχύνεται η διεξαγωγή της δίκης ή επέρχεται μείωση των εξόδων». Η συνεκδίκηση, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, αποσκοπεί στην ενοποίηση της διαδικασίας προς διευκόλυνση ή επιτάχυνση της διεξαγωγής της δίκης ή προς μείωση των εξόδων, αποτελούσα ειδικότερη εκδήλωση της αρχής της οικονομίας της δίκης, χωρίς, όμως, να επιφέρει καμία μεταβολή στις σχέσεις των διαδίκων των ενωμένων διαφορετικών δικών, οι οποίες διατηρούν την αυτοτέλειά τους (ΑΠ 1134/2014, ΑΠ 28/2009 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 1355/2004 ΕλλΔνη 2005, 1448). Ενώ, δε, στην περίπτωση του άρθρου 246 ΚΠολΔ η συνεκδίκηση είναι προαιρετική, με τη διάταξη του άρθρου 285 εδ. α ΚΠολΔ καθιερώνεται υποχρεωτική συνεκδίκηση κύριας και παρεμπίπτουσας αγωγής [Κ. Μακρίδου, «Τακτική διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια - Άρθρα 208-320 ΚΠολΔ (Ερμηνεία κατ' άρθρο)» (2019), άρθρο 285, αριθμ. 1]. Στην προκειμένη περίπτωση, φέρονται προς συζήτηση ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου: [Α] η από 7-6-2022 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 59232/1602/17-6-2022 αγωγή, η οποία, αφού συζητήθηκε κατά τη δικάσιμο της 26ης-10-2023, εκδοθείσας της υπ' αριθμ. 4229/2023 απόφασης του παρόντος Δικαστηρίου, με την οποία αναβλήθηκε η συζήτησή της, προκειμένου αυτή να ενωθεί και συνεκδικασθεί με την κατωτέρω, υπό στοιχείο [Β], παρεμπίπτουσα αγωγή, νόμιμα επαναφέρεται προς συζήτηση με την από 23-2-2024 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 23823/173/26-2-2024 κλήση του ενάγοντος, και [Β] η από 23-3-2023 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 35873/849/29-3-2023 παρεμπίπτουσα αγωγή, με την οποία το ενάγον στην υπό στοιχείο [Α] αγωγή ζητεί την επιδίκαση τόκων επί του αιτούμενου με την αγωγή του ποσού. Τα ανωτέρω ένδικα βοηθήματα, που φέρονται προς συζήτηση στην ίδια δικάσιμο, πρέπει να ενωθούν και να συνεκδικασθούν λόγω της πρόδηλης μεταξύ τους συνάφειας, εφόσον εκκρεμούν ενώπιον του ίδιου Δικαστηρίου και αφορούν το ίδιο βιοτικό συμβάν. Υπάγονται, δε, στην ίδια διαδικασία και κατά την κρίση του Δικαστηρίου από τη συνεκδίκασή τους διευκολύνεται και επιταχύνεται η διεξαγωγή της δίκης και επέρχεται μείωση

των εξόδων (άρθρα 31, 246, 285 εδ. α ΚΠολΔ), σύμφωνα και με τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στην ανωτέρω, υπό στοιχείο Ι, νομική σκέψη.

[Α] ΙΙ. Από τις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 299, 330, 914 και 932 ΑΚ προκύπτει ότι προϋποθέσεις για τη γένεση ευθύνης για αποζημίωση ή (και) χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης (ή της ψυχικής οδύνης) λόγω αδικοπραξίας είναι: α) η ύπαρξη ζημιογόνου συμπεριφοράς (πράξης ή παράλειψης), β) ο παράνομος χαρακτήρας της πράξης ή παράλειψης, γ) η υπαιτιότητα του ζημιώσαντος, που περιλαμβάνει τον δόλο και την αμέλεια, και δ) η κατάφαση πρόσφορης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ ζημιογόνου συμπεριφοράς και αποτελέσματος, δηλαδή της, περιουσιακού ή μη χαρακτήρα, ζημίας. Παράνομη είναι η συμπεριφορά, είτε ως θετική ενέργεια, είτε ως παράλειψη ορισμένης ενέργειας, που αντίκειται σε απαγορευτικό ή επιτακτικό κανόνα δικαίου, ο οποίος απονέμει δικαίωμα ή προστατεύει συγκεκριμένο συμφέρον του ζημιωθέντος, είναι δε αδιάφορο σε ποιο τμήμα του δικαίου βρίσκεται η διάταξη που απαγορεύει την ένδικη συμπεριφορά (ΑΠ 1145/2022 ΤΝΠ Νόμος). Γίνεται, ωστόσο, δεκτό ότι για την κατάφαση της παρανομίας δεν απαιτείται παράβαση συγκεκριμένου κανόνα δικαίου, αλλά αρκεί η αντίθεση της συμπεριφοράς στο γενικότερο πνεύμα του δικαίου ή στις επιταγές της έννομης τάξης. Έτσι, παρανομία συνιστά και η παράβαση της γενικής υποχρέωσης πρόνοιας και ασφάλειας στο πλαίσιο της συναλλακτικής και γενικότερα της κοινωνικής δραστηριότητας των ατόμων, δηλαδή η παράβαση της κοινωνικώς επιβεβλημένης και εκ της θεμελιώδους δικαιοκτικής αρχής της συνεπούς συμπεριφοράς απορρέουσας υποχρέωσης λήψης ορισμένων μέτρων επιμέλειας για την αποφυγή πρόκλησης ζημίας σε έννομα αγαθά τρίτων προσώπων (ΑΠ 561/2023 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 2061/2022 ΤΝΠ ΔΣΑ Ισοκράτης, ΑΠ 1284/2017 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 449/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ Ισοκράτης, ΑΠ 457/2011 ΧρΙΔ 2012, 33, ΑΠ 405/2007 Αρμ 2008, 239, ΕφΑθ 608/2022, ΕφΑθ 2201/2019, ΕφΛαμ 186/2011 ΤΝΠ Νόμος, ΕφΑθ 37/2009 ΕφΑΔ 2009, 593). Επί τη βάση, δε, των προεκτεθέντων, η διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ δεν περιέχει επιταγή ή απαγόρευση, αλλά καθορίζει απλώς την κύρωση (δηλαδή την υποχρέωση αποζημίωσης), για την περίπτωση που ορισμένη πράξη είναι παράνομη λόγω της παραβίασης κάποιου κανόνα δικαίου. Υπ' αυτή την έννοια, η διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ δεν είναι «ουσιαστικός», αλλά «λευκός» κανόνας δικαίου, καθώς δεν ορίζει τι επιτρέπεται ή απαγορεύεται, αλλά παραπέμπει για τον χαρακτηρισμό μίας πράξης ως παράνομης ή σύννομης στο σύνολο της

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Παύλος

ΣΠ

νομοθεσίας (αστικής, ποινικής, διοικητικής κ.λπ.), ώστε, εφόσον ορισμένη πράξη χαρακτηριστεί, βάσει της νομοθεσίας αυτής, παράνομη, η διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ επιβάλλει ως κύρωση την υποχρέωση για αποζημίωση, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις της [ΕφΑθ 608/2022 ό.π., ΕφΑθ 2201/2019 ό.π., Εφθεσσ 147/2005 ΕπισκεΔ 2005, 168, ΕφΠειρ 25/2003 ΔΕΕ 2003, 634, ΕφΑθ 4351/2002 ΕΛΛΔνη 2003, 200, ΕφΑθ 4944/1993 ΕΛΛΔνη 1996, 1613, Α. Γεωργιάδης, «Ενοχικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος», 2^η έκδοση (2015), § 60, αριθμ. 10, Γ. Γεωργιάδης, σε Α. Γεωργιάδη «ΣΕΑΚ», τόμος Ι, 2^η έκδοση, άρθρο 914, αριθμ. 8]. Εξάλλου, παράνομη συμπεριφορά συνιστά και η προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 57 ΑΚ, όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον, κατά δε το άρθρο 59 ΑΚ, έχει επιπλέον το δικαίωμα να ζητήσει από τον υπαίτιο την ικανοποίηση της ηθικής του βλάβης. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις. Με τις παραπάνω διατάξεις προστατεύεται το δικαίωμα της προσωπικότητας, το οποίο αποτελεί πλέγμα αγαθών, που συνθέτουν την υπόσταση του προσώπου, με το οποίο είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα. Τα αγαθά αυτά δεν αποτελούν αυτοτελή δικαιώματα, αλλά επιμέρους εκδηλώσεις, εκφάνσεις ή πλευρές του ενιαίου δικαιώματος επί της προσωπικότητας, ώστε η προσβολή οποιασδήποτε έκφρασης της προσωπικότητας να σημαίνει και προσβολή του ενιαίου αυτού δικαιώματος (ΑΠ 1412/2019, ΑΠ 1394/2017, ΑΠ 1566/2014 ΤΝΠ ΔΣΑ Ισοκράτης). Η, δε, παρεχόμενη προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας περιλαμβάνει, θετικώς μεν, τη δυνατότητα του προσώπου να μετέρχεται όλες τις εξουσίες, που περικλείονται στο ανωτέρω δικαίωμα, και να απολαμβάνει όλων των αγαθών, που το δικαίωμα αυτό του διασφαλίζει, αρνητικώς δε, τη δυνατότητα του ατόμου να αποκρούει κάθε παράνομη προσβολή του εν λόγω δικαιώματος και να αξιώνει, υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, αποζημίωση, καθώς και αποκατάσταση της ηθικής βλάβης με καταβολή χρηματικής ικανοποίησης (βλ. ΕφΑθ 100/2012 ΕΛΛΔνη 2012, 842, ΕφΠατρ 576/2005 ΑχΝομ 2006, 25, ΜΕφΑθ 36/2022 ΤΝΠ Νόμος, ΜΕφΛαρ 275/2015 ΤΝΠ ΔΣΑ Ισοκράτης). Εξάλλου, προϋποθέσεις για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 57 και 59 ΑΚ είναι: α) η προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας, η οποία προκαλείται με οποιαδήποτε πράξη ή

παράλειψη τρίτου, β) η προσβολή να είναι παράνομη, πράγμα που συμβαίνει, όταν η προσβολή ή γίνεται χωρίς δικαίωμα ή κατ' ενάσκηση δικαιώματος, το οποίο, όμως, είναι από άποψη έννομης τάξης μικρότερης σπουδαιότητας, είτε ασκείται υπό περιστάσεις, που καθιστούν την άσκηση αυτού καταχρηστική, σύμφωνα με το άρθρο 281 ΑΚ ή το άρθρο 25 παρ. 3 του Συντάγματος, και γ) για την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης και πταίσμα του προσβολέα. Στην περίπτωση αυτή, η παράνομη και συγχρόνως υπαίτια προσβολή της προσωπικότητας συνιστά ασφαλώς ειδικότερη μορφή αδικοπραξίας, οπότε συνδυαστικά εφαρμόζονται και οι διατάξεις των άρθρων 914, 919, 920 και 932 ΑΚ, ιδίως για την αποκατάσταση της τυχόν υλικής ζημίας του προσβληθέντος (άρθρο 57 παρ. 2 ΑΚ), ενώ αδιάφορη για τον χαρακτήρα της προσβολής ως παράνομης είναι η φύση της διάταξης, που ενδέχεται με την προσβολή να παραβιάζεται και η οποία έτσι μπορεί να ανήκει σε οποιοδήποτε κλάδο ή τμήμα του δικαίου (πρβλ. ΟΛΑΠ 2/2008, ΑΠ 129/2020, ΑΠ 257/2017, ΑΠ 1760/2014, ΑΠ 1973/2014, ΑΠ 471/2013, ΑΠ 1652/2013, ΑΠ 271/2012 ΤΝΠ ΔΣΑ Ισοκράτης). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 919 ΑΚ, όποιος με πρόθεση ζημίωσε άλλον κατά τρόπο που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη υποχρεούται να τον αποζημιώσει. Η διάταξη αυτή, κατά την οποία η εναντίον των χρηστών ηθών συμπεριφορά, που γίνεται από πρόθεση και προκαλεί ζημία αποτελεί αυτοτελή αδικοπραξία και γεννά υποχρέωση προς αποζημίωση, είναι συμπληρωματική της διάταξης του άρθρου 914 ΑΚ και επεκτείνει την αδικοπρακτική ευθύνη, όταν δεν υφίσταται προσβολή ορισμένου δικαιώματος ή έννομα προστατευόμενου συμφέροντος, ούτε παραβίαση διάταξης νόμου, αλλά το περί δικαίου και ηθικής αίσθημα απαιτεί αποκατάσταση της ζημίας (ΑΠ 1593/2022, ΑΠ 1027/2021, ΑΠ 1219/2017, ΑΠ 119/2013 ΤΝΠ Νόμος, Γ. Γεωργιάδης, ό.π., άρθρο 919, αριθμ. 10). Δεν αποκλείεται, βέβαια, ορισμένη συμπεριφορά να πληροί τις προϋποθέσεις τόσο της διάταξης του άρθρου 914 ΑΚ, όσο και εκείνης του άρθρου 919 ΑΚ, οπότε υφίσταται περίπτωση συρροής νομίμων βάσεων της σχετικής αξίωσης (βλ. ΟΛΑΠ 2/2008 ΕΕμπΔ 2009, 898, ΕφΑθ 2292/2024, ΕφΔωδ 50/2023 ΤΝΠ Νόμος). Προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 919 ΑΚ είναι οι εξής: (1) Συμπεριφορά του δράστη (πράξη ή παράλειψη), που αντίκειται στα χρηστά ήθη, τέτοια, δε, συμπεριφορά υπάρχει, όταν, κατ' αντικειμενική κρίση, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του χρηστώ και εμφανώς σκεπτόμενου κοινωνικού ανθρώπου, η συγκεκριμένη συμπεριφορά του δράστη αντίκειται στην κοινωνική ηθική και στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου,

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

στις οποίες στηρίζεται το θετικό δίκαιο. (2) Η συμπεριφορά να συνοδεύεται από πρόθεση, έστω και με τη μορφή του ενδεχόμενου δόλου, πρόκλησης ζημίας, χωρίς να είναι απαραίτητο ο δράστης να προέβη στη ζημιογόνο πράξη ή παράλειψη με μόνο σκοπό τη ζημία του άλλου (άμεσος δόλος), αλλά αρκεί να προέβλεψε ότι με τη συμπεριφορά του αυτή ήταν ενδεχόμενη η επέλευση ζημίας στον άλλο και, παρά ταύτα, δεν θέλησε να αποστεί από αυτήν. (3) Η πρόκληση ζημίας σε άλλον (περιουσιακή ή ηθική βλάβη) και (4) η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς του δράστη, που αντίκειται στα χρηστά ήθη, και της ζημίας, που τυχόν επήλθε, υπό την έννοια ότι η εν λόγω συμπεριφορά, εκτός του ότι αποτέλεσε αναγκαίο όρο της επέλευσης της ζημίας, ήταν καθ' εαυτή και ικανή, υπό τις συντρέχουσες περιστάσεις, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, να την επιφέρει, έτσι ώστε η ζημία να μπορεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να αποδοθεί, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, στην αιτιώδη δυναμικότητα της συμπεριφοράς, που αντίκειται στα χρηστά ήθη, και, αντίστοιχα, η συμπεριφορά αυτή να συνιστά πρόσφορη - επαρκή αιτία της ζημίας (ΑΠ 173/2023, ΑΠ 476/2021, ΑΠ 659/2021 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 1027/2021 ό.π., ΑΠ 1377/2019 ΤΝΠ Νόμος). Δικαιούχος, δε, της αποζημίωσης δεν είναι ο οποιοσδήποτε, που ζημιώθηκε από την «από πρόθεση» ανήθικη συμπεριφορά του δράστη, αλλά μόνο εκείνος, έναντι ακριβώς του (ή και του) οποίου η συμπεριφορά του ζημιώσαντος αντίκειται στα χρηστά ήθη, ο οποίος έτσι είναι και ο αμέσως ζημιωθείς (ΑΠ 1027/2021 ό.π., ΑΠ 1214/2021, ΕφΑθ 882/2023 ΤΝΠ Νόμος). Περαιτέρω, όσον αφορά την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ ζημιογόνου - προσβλητικής συμπεριφοράς και αποτελέσματος, δηλαδή της, περιουσιακού ή μη χαρακτήρα, ζημίας, η οποία, κατά τα προεκτεθέντα, αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη γένεση ευθύνης για αποζημίωση ή (και) χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, αυτή υπάρχει, όταν ή πράξη ή η παράλειψη του ευθυνόμενου προσώπου ήταν, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, ικανή και μπορούσε, αντικειμενικά, να επιφέρει, κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων και χωρίς τη μεσολάβηση άλλου περιστατικού, το συγκεκριμένο επιζήμιο αποτέλεσμα. Το ζήτημα τούτο κρίνεται εκ των προτέρων και ποτέ εκ των υστέρων. Δεν εξετάζονται οι ατομικές δυνατότητες και γνώσεις του συγκεκριμένου βλάψαντος, αλλά η δυνατότητα πρόγνωσης του μέσου συνετού ανθρώπου (πρβλ. ΑΠ 1083/2022 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 2061/2022 ό.π., ΑΠ 1182/2021, ΑΠ 1183/2021, ΕφΑθ 4387/2022 ΤΝΠ Νόμος,

καθώς και τα προεκτεθέντα σχετικά με την αιτιώδη συνάφεια στο πλαίσιο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 919 ΑΚ). Τέλος, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 57, 59, 297, 298, 299, 914 και 932 ΑΚ προκύπτει ότι δικαιούχος αποζημίωσης ή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης είναι εκείνος, που ζημιώθηκε άμεσα ή υπέστη ηθική βλάβη από αυτήν, δηλαδή εκείνος, που προσβλήθηκε άμεσα από αυτήν στα δικαιώματα ή τα έννομα συμφέροντά του (ΑΠ 203/2023, ΑΠ 221/2022 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 93/2019 ΧρίΔ 2019, 671, ΕφΠειρ 96/2024 ΤΝΠ Νόμος). Αντιθέτως, ανταναικλαστικές δυσμενείς επιπτώσεις της αδικοπραξίας στην περιουσία ενός τρίτου (έμμεσα ζημιωθέντος, όπως αποκαλείται) δεν παρέχουν, κατ' αρχήν, στον τελευταίο αξίωση αποζημίωσής, με κύρια εξαίρεση τις περιπτώσεις των άρθρων 928 και 929 εδ. β' ΑΚ. Η διάκριση ανάμεσα σε άμεσα και έμμεσα ζημιωθέντες και η παροχή αξίωσης για αποζημίωση, κατ' αρχήν, μόνο στους πρώτους στηρίζεται, από δικαιοπολιτική άποψη, στη σκέψη ότι, αν ο ζημιώσας επιβαρυνόταν και με την αποκατάσταση των δυσμενών ανταναικλαστικών επιπτώσεων της αδικοπραξίας στην περιουσιακή κατάσταση τρίτων, θα αντιμετώπιζε ένα συχνά δυσβάστακτο βάρος, αφού θα ήταν υποχρεωμένος να αποζημιώσει έναν αόριστο αριθμό προσώπων, πράγμα που θα είχε ως αποτέλεσμα την παράλυση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας. Η ανωτέρω διάκριση στηρίζεται, κατά την κρατούσα άποψη, στη διατύπωση των (μη επιδεχόμενων ανάλογη εφαρμογή) άρθρων 914 και 919 ΑΚ, τα οποία παρέχουν αξίωση αποζημίωσης μόνο σε αυτόν, που ζημιώθηκε παράνομα ή με τρόπο αντίθετο στα χρηστά ήθη, και, εξ αντιδιαστολής, στις περιοριστικά εισαγόμενες εξαιρέσεις των άρθρων 928 και 929 εδ. β' του ΑΚ, που οριοθετούν τις περιπτώσεις αποζημίωσης των έμμεσα ζημιωθέντων. Για την -όχι πάντοτε ευχερή- διάκριση ανάμεσα σε άμεσα και σε έμμεσα ζημιωθέντες (η οποία δεν πρέπει να συγχέεται με τη διάκριση ανάμεσα σε άμεση και σε έμμεση ζημία) θα πρέπει να ερευνάται: α) αν η ζημία βρίσκεται σε πρόσφορο αιτιώδη σύνδεσμο με το ζημιογόνο γεγονός και β) αν το έννομο αγαθό που προσβλήθηκε (και ο φορέας του) εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο του ιδρυτικού της ευθύνης κανόνα. Αν δεν εμπίπτουν (και τούτο θα συμβαίνει συνήθως σε περιπτώσεις εμμέσως ζημιωθέντων), δεν θεμελιώνεται ευθύνη του ζημιώσαντος σε αποζημίωση, γιατί ακριβώς απέναντι στον συγκεκριμένο φορέα του συγκεκριμένου έννομου αγαθού δεν υπάρχει παρανομία. Με βάση τα ανωτέρω, έμμεσα ζημιωθείς είναι και εκείνος, που ζημιώθηκε εξ αιτίας, όχι καθεαυτού του

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Ο
ΕΠΙΣΗΓΗΤΗΣ

ζημιογόνου γεγονότος, αλλά εξ αιτίας της ζημίας, που προκάλεσε το ζημιογόνο γεγονός στο θύμα (άμεσα ζημιωθέντα) [ΑΠ 1658/2022, ΑΠ 1659/2022 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 656/2019 ΧρΙΔ 2019, 742, ΕφΠειρ 14/2024, ΕφΠειρ 300/2024, ΕφΑθ 152/2022, ΕφΑθ 6288/2022 ΤΝΠ Νόμος, Γ. Γεωργιάδης, σε Α. Γεωργιάδη «ΣΕΑΚ», τόμος Ι, 2η έκδοση, Εισαγ. 914-938, αριθμ. 45-46, Π. Κορνηλάκης, «Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο», 3η έκδοση (2022), § 229, αριθμ. 7-9]. Τα ανωτέρω τυγχάνουν εφαρμογής και όσον αφορά τους δικαιούχους χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Συγκεκριμένα, γίνεται δεκτό ότι δικαιούχος της απαίτησης αυτής είναι μόνο το πρόσωπο, που υπέστη άμεσα την ηθική βλάβη, κατά του οποίου στρέφεται η αδικοπραξία. Αντίθετα, τρίτα πρόσωπα, έστω και αν αυτά υφίστανται μη περιουσιακού χαρακτήρα βλάβη από την αδικοπραξία, θεωρούνται τρίτοι και μόνο έμμεσα (ηθικά) βλαβέντες, με συνέπεια να μη καθίστανται και αυτά φορείς της σχετικής αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση (βλ. ΑΠ 843/2021, ΑΠ 449/2018 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 624/2010 Επιδικία 2010, 363, ΕφΑθ 1210/2024, ΕφΑθ 1951/2023, ΕφΑθ 6440/2022 ΤΝΠ Νόμος, ΕφΠειρ 485/2014 ΤΝΠ Νόμος, Γ. Γεωργιάδης, ό.π., άρθρο 932, αριθμ. 18-19). ΙΙΙ. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι και τα νομικά πρόσωπα, δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου, δεδομένου ότι και αυτά είναι φορείς έννομων αγαθών, μπορούν να είναι δικαιούχοι των ανωτέρω δικαιωμάτων και αξιώσεων και, ιδίως, της αξίωσης για την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, στην έκταση, ωστόσο, που η αναγνώριση των εν λόγω δικαιωμάτων και αξιώσεων είναι συμβατή με τη νομική τους φύση. Ειδικότερα, η προστασία της προσωπικότητας αναγνωρίζεται και υπέρ των νομικών προσώπων (βλ. ΕφΑθ 399/2025, ΕφΠειρ 448/2024, ΕφΑθ 2292/2024, ΕφΑθ 3727/2024 ΤΝΠ Νόμος, ΠΠΑθ 1026/1994 ΑρχΝ 1995, 59). Οι προστατευόμενες, όμως, εκφάνσεις της προσωπικότητάς τους είναι πολύ λιγότερες και συναρτώνται άμεσα με τη φύση του νομικού προσώπου. Επομένως, δεν εκτείνονται σε εκφάνσεις, που σχετίζονται με τη βιολογική υπόσταση του ανθρώπου, την ανθρώπινη αξία και τον εσωτερικό του κόσμο, διότι το νομικό πρόσωπο δεν έχει «ηθική προσωπικότητα», ούτε ιδιωτική ζωή, ούτε ψυχική και συναισθηματική σφαίρα. Συγκεκριμένα, το νομικό πρόσωπο, έχοντας ικανότητα δικαίου και προς δικαιοπραξία (άρθρα 61 και 70 ΑΚ), έχει δικαίωμα επί της προσωπικότητάς του στην έκφραση της πίστης, της υπόληψης, της φήμης, του κύρους, της επωνυμίας, του σήματος, του επαγγέλματος, της οικονομικής του ελευθερίας, της ελεύθερης ανάπτυξης της

δραστηριότητάς του σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού, του μέλλοντος, του απορρήτου και των λοιπών αναγνωριζόμενων σε αυτό άυλων αγαθών [βλ. ΑΠ 146/2024, ΑΠ 572/2023, ΑΠ 1048/2020, ΑΠ 864/2014 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 1265/2010 ΧρΙΔ 2011, 420 και ΕλλΔνη 2011, 1054, ΕφΛαρ 85/2016 Δικογραφία 2016, 657, Α. Γεωργιάδη, «Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου», 4^η έκδοση (2012), § 14, αριθμ. 11-12, Γ. Δέλλιο, σε Α. Γεωργιάδη «ΣΕΑΚ», τόμος Ι, 2^η έκδοση, άρθρο 62, αριθμ. 3, Κ. Φουντεδάκη, σε Α. Γεωργιάδη «ΣΕΑΚ», τόμος Ι, 2^η έκδοση, Εισαγ. 57-60, αριθμ. 14, η ίδια, «Φυσικό πρόσωπο και προσωπικότητα στον Αστικό Κώδικα», 2012, σελ. 138). Έτσι, από τις διατάξεις των άρθρων 57, 59, 61, 70, 914 και 932 ΑΚ, συνάγεται ότι το νομικό πρόσωπο δικαιούται να ζητήσει εύλογη χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, που υπέστη από παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά άλλου, προσβλητική της προσωπικότητάς του στην έκφανση της πίστης, της υπόληψης, της φήμης, κ.λπ., η οποία δεν αναφέρεται, όπως στα φυσικά πρόσωπα, σε ενδιάθετο συναίσθημα, αναγόμενο στον εσωτερικό του κόσμο και κρινόμενο με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και λογικής, και το ύψος της οποίας καθορίζεται από το Δικαστήριο, ύστερα από την ελεύθερη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, που οι διάδικοι θέτουν υπ' όψιν του, όπως του βαθμού του πταίσματος του υπόχρεου, του είδους της προσβολής κ.λπ. (ΕφΑθ 2291/2024 ΤΝΠ Νόμος). Σημειωτέον, ότι η εξεταζόμενη αξίωση του νομικού προσώπου, ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, μπορεί να γεννηθεί αυτοτελώς επί τη βάσει της διάταξης του άρθρου 932 ΑΚ σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 914 επ. ΑΚ (βλ., αντί άλλων, Γ. Γεωργιάδη, σε Α. Γεωργιάδη «ΣΕΑΚ», τόμος Ι, 2^η έκδοση, άρθρο 932, αριθμ. 22, Στ. Πατεράκη «Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης», 2001, σελ. 285 επ., με ειδικότερη μνεία στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου στις σελ. 289 επ.). Τέλος, η ηθική βλάβη των νομικών προσώπων γίνεται δεκτή, μόνο όταν αντικατοπτριστεί στην αρνητική μεταστροφή της συμπεριφοράς τρίτων προσώπων (προμηθευτών, πελατών, χρηματοδοτών, μετόχων/εταίρων, υπαλλήλων, πολιτών) απέναντι στο νομικό πρόσωπο (ΜΕφΑθ 4437/2024 ΤΝΠ Νόμος), το οποίο είναι το αμέσως βλαβέν. Η τελευταία προϋπόθεση ισχύει και για το νομικό πρόσωπο του Δημοσίου (ή των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου), που, επίσης, μόνο ως αμέσως βλαβέν από ορισμένη παράνομη συμπεριφορά δικαιούται να ζητήσει την αποκατάσταση της ηθικής του βλάβης και όχι όταν επικαλείται έμμεση ζημία του, προκληθείσα εξ αντανάκλασεως, π.χ. από την προσβολή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Ο
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

δικαίου. Η θέση αυτή υιοθετείται και από τη νομολογία των ποινικών δικαστηρίων, που, αναφορικά με το ζήτημα της παράστασης του Δημοσίου ως πολιτικώς ενάγοντος (πλέον προς υποστήριξη της κατηγορίας), δέχεται ότι, για να είναι νόμιμη η δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής, πρέπει εκείνος, που προβαίνει σε αυτή, να έχει υποστεί από την τέλεση της αξιόποινης πράξης ζημία, από την οποία να διατηρεί αξίωση αποζημίωσης ή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης. Τέτοια αξίωση έχει εκείνος, που ζημιώθηκε άμεσα από την άδικη πράξη, με την οποία προσβλήθηκαν έννομα αγαθά του, αυτός δε, ως μόνος ενεργητικά νομιμοποιούμενος, μπορεί να προβεί σε δήλωση παράστασης ως πολιτικώς ενάγων. Δηλαδή, απαιτείται ο πολιτικώς ενάγων να αντλεί το δικαίωμα αποζημίωσης ευθέως και αμέσως από «προσωπικό βίωμα» της εγκληματικής προσβολής και όχι από κάποια ενδιάμεση σχέση ή αντανεκλαστικά και έμμεσα. Επομένως, κάθε άλλος στον οποίο αντανεκλούν οι υλικές ή ηθικές συνέπειες του εγκλήματος, δεν νομιμοποιείται προς άσκηση πολιτικής αγωγής (βλ. ΑΠ 420/2021, ΑΠ 1056/2019, ΤΝΠ Νόμος, πρβλ. και ΑΠ 410/2015, ΑΠ 147/2013, ΑΠ 2/2008, ΑΠ 784/2008, ΤΝΠ Νόμος). Εξάλλου, με την αμεσότητα της ζημίας, που απαιτείται για τη νομιμοποίηση του πολιτικώς ενάγοντος, εκφράζονται δύο διαφορετικοί περιορισμοί του δικαιώματος παράστασης πολιτικής αγωγής, οι οποίοι αντιστοιχούν σε δύο διαφορετικές έννοιες αμεσότητας. Η μία υπονοεί την προσωπική σχέση του ζημιωθέντος με το δικαζόμενο έγκλημα, ενώ η δεύτερη υπονοεί την υπαγωγή της ζημίας του παριστάμενου πολιτικώς ενάγοντος στο προστατευτικό εύρος του ποινικού νόμου, που παραβιάστηκε. Κριτήριο, δε, για την ανεύρεση του κύκλου των προσώπων, που δικαιούνται να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες αποτελεί, κατά πρώτο λόγο, ο προστατευτικός σκοπός της ποινικής διάταξης, που παραβιάστηκε, με αποτέλεσμα να νομιμοποιείται οπωσδήποτε ενεργητικά στην παράσταση πολιτικής αγωγής ο φορέας του εννόμου αγαθού, που προσβλήθηκε με την τέλεση της αξιόποινης πράξης. Λαμβάνεται, δε, υπόψη η έννοια του συμφέροντος, όπως ορίζεται από κανόνες δικαίου, που τέθηκαν, όχι αποκλειστικά χάριν του γενικού συμφέροντος, αλλά και χάριν ιδιωτικών συμφερόντων και της αξίωσης για την απόλαυσή του. Η ενεργητική νομιμοποίηση του πολιτικώς ενάγοντος κρίνεται σύμφωνα με την κατηγορία, όπως αυτή διατυπώνεται στο παραπεμπτικό βούλευμα ή το κλητήριο θέσπισμα, σε συνδυασμό με το

περιεχόμενο της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής (βλ. ΑΠ 286/2019 ΤΝΠ Νόμος και αναλυτικά Μ. Νταγγίνη, «Η υποστήριξη της κατηγορίας από το Ελληνικό Δημόσιο», 2020, σελ. 24 επ.). IV. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 57, 59, 299, 914, 919, 920 και 932 ΑΚ, προς εκείνες των άρθρων 68 και 216 παρ. 1 στοιχ. α' ΚΠολΔ, συνάγεται ότι, στην περίπτωση πρόκλησης ηθικής βλάβης λόγω προσβολής της προσωπικότητας φυσικού προσώπου ή της φήμης, κ.λπ. νομικού προσώπου, νομιμοποιείται ενεργητικά το πρόσωπο, που εθίγη κατά τρόπο άμεσο. Ο ενάγων νομιμοποιείται μόνο όταν η προσβολή είναι εξατομικευμένη, σε βαθμό που να επιτρέπει την εκ των προτέρων (δηλαδή στο στάδιο της έρευνας του παραδεκτού της αγωγής) αναγνώριση του προσώπου, εναντίον του οποίου στράφηκε η προσβλητική συμπεριφορά (ΕφΠειρ 448/2024 ό.π., ΕφΠειρ 83/2019 ΕΝαυτΔ 2019, 97). Επομένως, στις περιπτώσεις χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης νομικού προσώπου, για το ορισμένο της αγωγής του, απαιτείται αυτό να επικαλείται και, στη συνέχεια, να αποδεικνύει, ότι με την αδικοπραξία προσβλήθηκε έκφανση της προσωπικότητάς του, που συνυφαίνεται με την εξατομίκευση του νομικού προσώπου και την απρόσκοπτη, ισότιμη συμμετοχή του στη συναλλακτική ζωή, όπως η επωνυμία και τα διακριτικά γνωρίσματα, τα δικαιώματα σε άυλα αγαθά, η εμπορική του πίστη, η επαγγελματική του υπόληψη, καθώς και γενικότερα η επαγγελματική-επιχειρηματική φήμη, στην οποία περιλαμβάνεται και η οικονομική φερεγγυότητα [Π. Κορνηλάκης, «Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο», 3η έκδοση (2023), § 236, αριθμ. 11, ΑΠ 146/2024 ό.π., ΑΠ 1048/2020 ό.π.]. Δεν απαιτείται, ωστόσο, ιδιαίτερη εξειδίκευση του τρόπου, με τον οποίο επήλθε η επικαλούμενη βλάβη, αρκεί, βέβαια, να συνάγεται ότι η προσβολή του νομικού προσώπου επήλθε από τον αντίκτυπο, που είχαν τα αδικήματα σε βάρος του (ΕφΑθ 399/2025 ό.π., ΕφΑθ 2292/2024 ό.π., ΕφΑθ 2709/2021 ΤΝΠ Νόμος, Στ. Πατεράκης, ό.π., σελ. 291-292). Εξάλλου, αν για την αποκατάσταση της ζημίας (υλικής ή ηθικής), που προκλήθηκε σε νομικό πρόσωπο από αδικοπραξία, ενάγεται άλλο νομικό πρόσωπο, για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του πρέπει να εκτίθενται υπαίτιες και παράνομες πράξεις κάποιου φυσικού προσώπου, καταλογιστές αντικειμενικά στο εναγόμενο, είτε ως δικές του, είτε ως αλλότριες. Ευθύνη (συμβατική ή αδικοπρακτική) για αλλότριες πράξεις υπέχει το νομικό πρόσωπο, όταν η ζημία προκλήθηκε από υπαίτια ζημιολόγο συμπεριφορά φυσικού προσώπου, που βρίσκεται στην υπηρεσία του (είναι λ.χ. υπάλληλός του), ως βοηθός εκπληρώσεως ή ως

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Παυλός

προστηθείς, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 334 και 922 ΑΚ αντίστοιχα, ενώ περί ευθύνης για ίδιες πράξεις του νομικού προσώπου γίνεται λόγος, όταν η ζημία προκλήθηκε από πράξη ή παράλειψη καταστατικών οργάνων του, που εκφράζουν τη βούλησή του (ΑΠ 16/1988 Αρμ 1988, 552, Κλ. Ρούσσος, «Αιτιώδης συνάφεια και θεμελίωση ευθύνης κατ' ΑΚ 914, 71 ή κατ' ΑΚ 914, 922» ΕλλΔνη 1994, 1492 επ. [1494]). Στην περίπτωση αυτή, αν η ζημιογόνος ενέργεια είναι υπαίτια και έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων, που τους είχαν ανατεθεί, παράγεται υποχρέωση αποζημίωσης και σε βάρος του νομικού προσώπου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 71 ΑΚ, ενώ και το καταστατικό όργανο έχει πρόσθετη, μετά του νομικού προσώπου, εις ολόκληρον υποχρέωση, ανεξάρτητη, όμως, αυτής του νομικού προσώπου (ΑΠ 625/2009 ΕπισκεΔ 2009, 953, ΕΕμπΔ 2010, 855 και ΕλλΔνη 2011, 385). Κατά τη σαφή έννοιά της, η διάταξη αυτή, που αποτελεί κανόνα καταλογισμού της ευθύνης στο νομικό πρόσωπο, όταν τρίτος βλάπτεται από πράξη ή παράλειψη καταστατικού του οργάνου (ΑΠ 25/2000 ΕλλΔνη 2000, 712, ΔΕΕ 2000, 742, ΕΕμπΔ 2000, 320 και ΝοΒ 2001, 29, Α. Κιτσαράς, σε Κλ. Ρούσσου «Δίκαιο νομικών προσώπων», 2010, § 13, σελ. 306), δεν θεμελιώνει η ίδια υποχρέωση αποζημίωσης, αλλά προϋποθέτει ότι τέτοια υποχρέωση έχει ήδη γεννηθεί [Αθ. Κρητικός, σε Α. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου, «Αστικός Κώδικας», τόμος Ι Α, Γενικές Αρχές, δεύτερη έκδοση (2016), άρθρο 71, αριθμ. 2, σελ. 957] από πράξη ή παράλειψη, που, κατά κανόνα, είναι παράνομη και υπαίτια (ΑΠ 869/2000 ΕλλΔνη 2001, 75 και ΕΕΝ 2001, 877) και συνιστά είτε αδικοπραξία (ΑΠ 641/2011 ΧρΙΔ 2012, 114), είτε αθέτηση ενοχικής υποχρέωσης, από την οποία παράγεται δευτερογενώς αξίωση αποζημίωσης (ΑΠ 1498/2004 Αρμ 2006, 78, ΕλλΔνη 2005, 819 και ΕΕΔ 2005, 1352, ΑΠ 883/2003 ΕλλΔνη 2005, 126), ή που δημιουργεί αντικειμενική ευθύνη (Α. Γεωργιάδης, «Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου», 4η έκδοση (2012), § 14, αριθμ. 34, σελ. 207). Η διάταξη του άρθρου 71 ΑΚ ορίζει, δηλαδή, απλώς τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες επεκτείνεται και στο νομικό πρόσωπο η ευθύνη για ζημιογόνο πράξη, που επιχειρήθηκε από καταστατικό όργανό του, και ιδρύει, βάσει άλλων διατάξεων, υποχρέωση αποζημίωσης, ώστε να ενισχύεται η θέση του ζημιωθέντος με την πρόσθεση της ευθύνης του νομικού προσώπου στην ενοχή του ζημιώσαντος φυσικού προσώπου [βλ. και Γ. Δέλλιο, σε Α. Γεωργιάδη «ΣΕΑΚ», τόμος Ι, 2η έκδοση, άρθρο 71, αριθμ. 1]. Αν στο πρόσωπο, από ενέργεια ή παράλειψη του οποίου

ζημιώθηκε τρίτος, δεν συντρέχει η ιδιότητα του οργάνου, δεν τίθεται ζήτημα ευθύνης του νομικού προσώπου κατά την έννοια του άρθρου 71 ΑΚ, αλλά κατά τις διατάξεις των άρθρων 334 ή 922 ΑΚ (Αθ. Κρητικός, ό.π., αριθμ. 12, 13, σελ. 960). Υπό την έννοια αυτή, δεν είναι δυνατή η ταυτόχρονη ευθύνη του νομικού προσώπου για το ίδιο φυσικό πρόσωπο τόσο βάσει της διάταξης του άρθρου 71 ΑΚ, όσο και βάσει της διάταξης του άρθρου 922 ΑΚ (Εφθεσσ 393/1995 ΕλλΔνη 1996, 167); ενώ αν το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για αλλότριες πράξεις, η ευθύνη του αυτή δεν επεκτείνεται και στα καταστατικά του όργανα [Μ. Σταθόπουλος, σε Απ. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου, «Αστικός Κώδιξ, Κατ' άρθρο ερμηνεία», τόμος IV, πρώτη έκδοση (1982), άρθρο 922, αριθμ. 9, σελ. 744]. Σε κάθε περίπτωση, αν το καταστατικό όργανο δεν ευθύνεται αυτοτελώς προς αποζημίωση με βάση άλλη διάταξη (λ.χ. τα άρθρα 57, 59, 914, 919 ΑΚ), αποκλείεται η επέκταση της ευθύνης του νομικού προσώπου σε αυτό, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 71 ΑΚ. Τούτο συνάγεται και από το δεύτερο εδάφιο της διάταξης αυτής, κατά το οποίο προϋποτίθεται υπαιτιότητα του οργάνου για τη θεμελίωση της συνευθύνης του (Κλ. Ρούσσος «Αστική ευθύνη διαχειριστών εταιρείας» ΧρίΔ 2010, 673 επ.). Η ευθύνη αυτή πρέπει, ως προς τα παραγωγικά περιστατικά της, να εκτίθεται στην αγωγή, η οποία άλλως πάσχει αοριστία και απορρίπτεται και αυτεπαγγέλτως ως απαράδεκτη. Έτσι, ο βλαπτόμενος τρίτος, που επιθυμεί να εναγάγει το νομικό πρόσωπο με βάση το άρθρο 71 ΑΚ, επιδιώκοντας από αυτό αποζημίωση, έχει το βάρος να ισχυριστεί, κατά τρόπο ορισμένο στην αγωγή του, και, σε περίπτωση αμφισβήτησης από το νομικό πρόσωπο, να αποδείξει, εκτός των άλλων, και ότι η ζημία του προκλήθηκε από πράξη ή παράλειψη συγκεκριμένου φυσικού προσώπου, το οποίο είχε την ιδιότητα αντιπροσωπεύοντος οργάνου του νομικού προσώπου και ενήργησε κατά την ενάσκηση των ανατεθειμένων σε αυτό καθηκόντων ή καθ' υπέρβαση τούτων ή κατά κατάχρηση της ιδιότητάς του (βλ. για τα ανωτέρω ΕφΠειρ 448/2024 ό.π., ΕφΠειρ 467/2024 ΤΝΠ Νόμος, ΕφΠειρ 83/2019 ό.π.).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο
ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Στην προκειμένη περίπτωση, το ενάγον, με την υπό κρίση αγωγή του, όπως το περιεχόμενο αυτής εκτιμάται από το Δικαστήριο, εκθέτει, ότι, στις 25-6-2020, υπογράφηκε, μεταξύ εκπροσώπων του Υπουργείου Δικαιοσύνης των Η.Π.Α. και της εναγομένης ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «NOVARTIS (HELLAS) Ανώνυμη Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρεία», «Συμφωνία Αναστολής Δίωξης (Deferred Prosecution Agreement)», αντίγραφο της οποίας, όπως και μετάφρασή

της στην ελληνική γλώσσα, ενσωματώνονται στο αγωγικό δικόγραφο, με συνέπεια να καθίστανται αναπόσπαστο μέρος αυτού. Ότι η ως άνω «Συμφωνία» συνιστά, κατά το δίκαιο των Η.Π.Α., τρόπο διευθέτησης οικονομικών ή εταιρικών αδικημάτων, μέσω της αναστολής της ποινικής δίωξης, υπό προσυμφωνημένους κατόπιν διαπραγματεύσεων όρους, με βασικό σκοπό την αποφυγή εκτεταμένων παράπλευρων συνεπειών στον ευρύτερο οικονομικό και επιχειρηματικό τομέα. Ότι, ειδικότερα, κατά της εναγομένης υποβλήθηκε «ποινική γνωστοποίηση» ενώπιον του Περιφερειακού Δικαστηρίου των Η.Π.Α. για την Περιφέρεια του Νιού Τζέρσεϊ για δύο κατηγορίες όσον αφορά αδικήματα, που τελέσθηκαν κατά των Η.Π.Α., βάσει του Νόμου του έτους 1977 για Πρακτικές Διαφθοράς σε Ξένη Χώρα («Foreign Corrupt Practices Act - FCPA»), και, ειδικότερα, για τις κατηγορίες: α) της συνωμοσίας με σκοπό την παραβίαση των διατάξεων για την καταπολέμηση των δωροδοκιών και β) της συνωμοσίας με σκοπό την παραβίαση των διατάξεων περί βιβλίων και στοιχείων. Ότι, στο πλαίσιο της ανωτέρω «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης», η εναγομένη δέχθηκε να καταβάλει χρηματική ποινή, ποσού 225.000.000 δολαρίων Η.Π.Α., και δεσμεύθηκε να μην αμφισβητήσει τα πραγματικά περιστατικά, που αναφέρονται στο κείμενο της «Συμφωνίας» (βλ. κατωτέρω), να συνεργαστεί με τις αμερικανικές αρχές, παρέχοντας στοιχεία και πληροφορίες, καθώς και να εφαρμόσει συγκεκριμένα προγράμματα συμμόρφωσης. Ότι, κατόπιν των ανωτέρω, οι αμερικανικές αρχές ανέστειλαν, για τρία έτη, την ποινική και αστική δίωξη κατά της εναγομένης, της μητρικής της εταιρείας («Novartis AG») και των θυγατρικών ή συνδεδεμένων με αυτές εταιρειών σε σχέση με οποιαδήποτε συμπεριφορά, που αφορά η εν λόγω «Συμφωνία». Ότι, ειδικότερα, με τη «Συμφωνία Αναστολής Δίωξης», η εναγομένη συνομολόγησε ότι, μέσω υπαλλήλων και αντιπροσώπων της, παρείχε αθέμιτα ωφελήματα σε υπαλλήλους νοσοκομείων και κλινικών, κρατικής ιδιοκτησίας και ελέγχου, στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλους παρόχους υπηρεσιών υγείας, με σκοπό να αυξήσει τις πωλήσεις της, ενώ εμφάνιζε τα καταβληθέντα ποσά ως νόμιμα έξοδα για τη διαφήμιση και προώθηση των προϊόντων της. Ότι, μέσω των ανωτέρω πρακτικών, τα κέρδη της εναγομένης, κατά την ερευνηθείσα περίοδο, ανήλθαν σε τουλάχιστον 71,48 εκατομμύρια δολάρια. Ότι, πλέον συγκεκριμένα, η εναγομένη, κατά το χρονικό διάστημα των ετών 2012-2015, χρηματοδότησε τις δαπάνες συμμετοχής οφθαλμιάτρων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε

διεθνή ιατρικά συνέδρια, ως αντάλλαγμα για την εξασφάλιση αθέμιτου πλεονεκτήματος, που έγκειται στην κατάπειση των ανωτέρω ιατρών να προβαίνουν στη συνταγογράφηση συγκεκριμένων φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων παραγωγής ή/και διάθεσης της ίδιας, κατά σύστημα που δεν ακολουθούσε τους κανόνες της ισχύουσας νομοθεσίας, αλλά και κατ' εντολή και σύμφωνα με τις οδηγίες στελεχών της (υπερσυνταγογράφηση και κατευθυνόμενη συνταγογράφηση). Ότι η εναγομένη εμφανιζόταν ως χορηγός των συνεδρίων, πλην, όμως, ζητούσε από τους συμμετέχοντες ιατρούς, σε αντάλλαγμα της χρηματοδότησης, να προωθήσουν τη συνταγογράφηση του σκευάσματος «Lucentis». Ότι, στο πλαίσιο αυτό, υπήρξε και σχέδιο επηρεασμού των διαμορφωτών της κοινής γνώμης σε ζητήματα οφθαλμολογίας και, ιδιαίτερα, μη κατονομαζόμενου Έλληνα παρόχου υπηρεσιών υγείας, με μοχλό πίεσης την αύξηση ή, σε περίπτωση μη ικανοποιητικής συνταγογράφησης, τη μείωση της χρηματοδότησης για τη συμμετοχή σε συνέδρια. Ότι, επιπλέον, η εναγομένη προσπάθησε να μεταπείσει ιατρούς, που συνταγογραφούσαν ομοειδή σκευάσματα ανταγωνιστριών εταιρειών. Ότι οι πληρωμές, που συνδέονταν με τις εν λόγω χορηγίες συνεδρίων, καταχωρούνταν ψευδώς στα εσωτερικά λογιστικά της αρχεία ως νόμιμα έξοδα διαφήμισης και προώθησης. Ότι, περαιτέρω, το έτος 2008, υπάλληλοι της εναγομένης κατέστρωσαν πρόγραμμα δράσης με την ονομασία «EXACTLY», στόχος του οποίου ήταν η προώθηση των πωλήσεων σκευασμάτων για την υπέρταση. Ότι, σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, η εναγομένη θα δώριζε σε 2.200 ιατρούς πιεσόμετρα, προκειμένου εκείνοι να της παρέχουν πληροφορίες σχετικά με 44.000 ασθενείς, που παρακολουθούσαν. Ότι, δεδομένου ότι η υλοποίηση του προγράμματος προϋπέθετε την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των ασθενών και απαιτείτο η έγκρισή του από τον Ε.Ο.Φ., η εναγομένη παρουσίασε το πρόγραμμα ως επιδημιολογική διερευνητική μελέτη. Ότι η εναγομένη, αντί της δωρεάν παροχής πιεσόμετρων, κατέβαλε χρήματα στους ιατρούς, που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Ότι πολλοί από τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα ιατρούς θεωρούσαν ότι πληρώνονταν για τη συνταγογράφηση σκευασμάτων της εναγομένης για την υπέρταση και όχι για την παροχή πληροφοριών όσον αφορά τη μελέτη. Ότι, με βάση τα ανωτέρω, προκύπτει ότι η εναγομένη κατέβαλε χρήματα και παροχές σε ιατρούς στην Ελλάδα για την αύξηση της συνταγογράφησης φαρμακευτικών σκευασμάτων της με στόχο την προώθηση των πωλήσεών τους. Ότι τα προεκτεθέντα πραγματικά

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Πωρ

28

περιστατικά, που αναφέρονται στη «Συμφωνία Αναστολής Δίωξης», θεμελιώνουν, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος της ενεργητικής δωροδοκίας κρατικού υπαλλήλου (άρθρο 236 ΠΚ), καθώς, για λογαριασμό και προς όφελος της εναγομένης, νόμιμοι εκπρόσωποι, στελέχη, υπάλληλοι και εν γένει απασχολούμενοι σε αυτή, προκειμένου να επιτύχουν, με αθέμιτα μέσα, αύξηση των πωλήσεων και, εντεύθεν, των κερδών της, όπως και του ομίλου «NOVARTIS», κατά το ποσό των τουλάχιστον 71.480.000 δολαρίων Η.Π.Α. (όπως αναφέρεται στη «Συμφωνία Αναστολής Δίωξης»), οργάνωσαν δίκτυο εντοπισμού ιατρών, είτε συνδεόμενων, είτε συμβεβλημένων με το Ελληνικό Δημόσιο ή άλλους δημόσιους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, που είχαν θέσεις επιρροής προς άλλους ιατρούς και διενεργούσαν συνταγογραφήσεις. Ότι, μέσω αυτού του δικτύου, η εναγομένη προσέγγισε και υποσχέθηκε την καταβολή αθέμιτης, μη οφειλόμενης αμοιβής, σε χρήμα ή είδος, και, έτσι, κατέπεισε ιατρούς, στα καθήκοντα των οποίων ανάγεται η διενέργεια συνταγογραφήσεων, να διενεργούν τέτοιες, κατά τρόπο που αντιτίθεται σε αυτά (καθήκοντα), και, πιο συγκεκριμένα, να συνταγογραφούν κατ' εντολή και σύμφωνα με τις οδηγίες στελεχών της ίδιας, κατά προτίμηση, εξακολουθητικά και αντί αμοιβής, συγκεκριμένα φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα, που τους υποδεικνύονταν κάθε φορά, παραγωγής ή/και διάθεσης υπό το εμπορικό σήμα της «Novartis» (υπερσυνταγογράφιση και κατευθυνόμενη συνταγογράφιση). Ότι η υποσχεθείσα αμοιβή των ιατρών καταβαλλόταν, με την επιμέλεια των εν λόγω στελεχών, και σε είδος, με την κάλυψη των εκάστοτε δαπανών, που απαιτούνταν, προκειμένου να συμμετέχουν σε υψηλού κόστους ταξίδια και διεθνή ή εθνικά συνέδρια. Ότι, προκειμένου να καταστεί δυνατή η απόκρυψη της αληθούς προέλευσης της αμοιβής και, δη, εν γνώσει των υπαίτιων, ότι επρόκειτο για έσοδα από εγκληματική δραστηριότητα (ήτοι για προϊόντα πράξεων δωροδοκίας), και, παράλληλα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η απόκρυψη του ότι η επαύξηση των κερδών της εταιρείας είχε επιτευχθεί με αθέμιτα μέσα, υπάλληλοι της εναγομένης προέβαιναν στην εκπόνηση και, στη συνέχεια, στη διενέργεια εικονικών (εν όλω ή εν μέρει) επιστημονικών προγραμμάτων, εικονικών κλινικών/επιδημιολογικών μελετών, κ.λπ.. Ότι, μετά την επιλογή των ιατρών από το εμπορικό τμήμα της εναγομένης και αφού αυτοί πείθονταν και αποδέχονταν την υπόσχεση των ανωτέρω παροχών, εγγράφονταν σε κάποιο από τα εικονικά

προγράμματα και καταρτίζονταν συμβάσεις συμμετοχής τους σε αυτά, οι οποίες ήταν στο σύνολό τους εικονικές, αφού υπέκρυπταν για κάθε ιατρό συγκεκριμένη στοχοθεσία και, πιο συγκεκριμένα, έναν αριθμητικό στόχο συνταγογραφήσεων φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων, σύμφωνα με τις οδηγίες που λάμβαναν κάθε φορά. Ότι τα προγράμματα αυτά προέβλεπαν πάντοτε αμοιβή του εκάστοτε συμμετέχοντος ιατρού, η οποία (αμοιβή) στην πραγματικότητα κάλυπτε την αληθινή φύση της παροχής, που ήταν η δωροδοκία. Ότι, ενεργώντας κατά τα προεκτεθέντα, τα ως άνω στελέχη της εναγομένης τέλεσαν, κατ' εξακολούθηση, πράξεις δωροδοκίας, ενώ, με πρόθεση και εν γνώσει αυτών, απέκρυψαν ή συγκαλύψαν την αλήθεια όσον αφορά τη φύση, την προέλευση, τη διάθεση, τη διακίνηση ή τη χρήση περιουσίας ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, σε γνώση του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προερχόταν από εγκληματική δραστηριότητα. Ότι, εξάλλου, η εναγομένη, μέσω των υπαλλήλων και αντιπροσώπων της, καταχωρούσε ψευδώς τις ανωτέρω πληρωμές, στις οποίες προέβαινε, ως νόμιμα έξοδα διαφήμισης και προώθησης στα εσωτερικά λογιστικά της αρχεία, αποκρύπτοντας, επομένως, την πραγματική φύση τους. Ότι, περαιτέρω, η έκδοση της «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης» και οι αναφερόμενες σε αυτή πράξεις δωροδοκίας και δωροληψίας ιατρών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δημοσιοποιήθηκαν με πρωτοσέλιδα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο και σε όλα τα μέσα ηλεκτρονικής ενημέρωσης σε παγκόσμιο επίπεδο και έγιναν αντικείμενο συζητήσεων και πολιτικής αντιπαράθεσης στη Βουλή των Ελλήνων. Ότι ο μέσος συνετός πολίτης, που πληροφορήθηκε την εγκληματική συμπεριφορά της εναγομένης και τον αντίκτυπό της, σχημάτισε την πεποίθηση ότι οι λειτουργοί και πάροχοι στον τομέα των υπηρεσιών της δημόσιας υγείας διαφθείρονται και χρηματίζονται, προκειμένου να επιτελέσουν το έργο τους, ενώ ευλόγως δημιουργήθηκαν στους έλληνες πολίτες αμφιβολίες και αίσθημα ανασφάλειας για την ποιότητα και τον τρόπο επιλογής των παρεχομένων ιατρικών υπηρεσιών και των φαρμάκων. Ότι, επομένως, η ευρύτατη δημοσιότητα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, που έλαβε η «Συμφωνία Αναστολής Δίωξης», είχε σοβαρότατο αντίκτυπο στην πίστη, τη φήμη και το κύρος του έναντι τρίτων και προξένησε υπέρμετρη βλάβη στα εν λόγω μη περιουσιακά αγαθά του, ενώ κλονίσθηκε και η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τη σύννομη, καθαρή, υγιή, αkéραιη και εύρυθμη λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών. Ότι τα ανωτέρω περιστατικά συνιστούν βάνανυση προσβολή της προσωπικότητάς του, κατά την

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο
ΕΠΕΞΗΓΗΤΗΣ

έννοια των άρθρων 57 και 59 ΑΚ, αλλά και αδικοπραξία κατά τα άρθρα 914 και 919 ΑΚ. Ότι τα όργανα και οι προστηθέντες της εναγομένης γνώριζαν και αποδέχονταν ότι η, κατά τα προεκτεθέντα, εκδηλωθείσα συμπεριφορά τους ήταν δυνατόν να προκαλέσει ζημία στο ίδιο και, παρά ταύτα, δεν απείχαν από τις σχετικές ζημιολύγες πράξεις τους. Ότι, με βάση τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά, έχει υποστεί άμεση ηθική βλάβη. Ότι έλαβε πλήρη γνώση των αθέμιτων και παράνομων μέσων και πρακτικών της εναγομένης στις 25-6-2020, όταν δημοσιοποιήθηκε η «Συμφωνία Αναστολής Δίωξης», που συνήφθη μεταξύ των αρχών των Η.Π.Α. και της εναγομένης. Ότι, τέλος, επιφυλάσσεται ως προς την άσκηση των αξιώσεων του για την αποκατάσταση της περιουσιακής του ζημίας από την προπεριγραφείσα ζημιολύγο συμπεριφορά της εναγομένης. Με βάση, δε, αυτά τα πραγματικά περιστατικά, το ενάγον ζητεί να υποχρεωθεί η εναγομένη να του καταβάλει, ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ηθική του βλάβη, το ποσό των 214.000.000,00 ευρώ, καθώς και να καταδικασθεί αυτή στη δικαστική του δαπάνη. Με το ανωτέρω περιεχόμενο και αιτήματα, η υπό κρίση αγωγή, για το υποστατό της οποίας αντίγραφο της επιδόθηκε στην εναγομένη νομότυπα και εμπρόθεσμα, εντός τριάντα (30) ημερών από την κατάθεσή της στη Γραμματεία του παρόντος Δικαστηρίου (βλ. την υπ' αριθμ. 1759B'/22-6-2022 έκθεση επίδοσης της δικαστικής επιμελήτριας της Περιφέρειας του Εφετείου Αθηνών, με έδρα στο Πρωτοδικείο Αθηνών, Μαρίας Ετζιρίδου), παραδεκτά εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, το οποίο είναι καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιο (άρθρα 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 25 παρ. 2 και 35 ΚΠολΔ), κατά την προκείμενη τακτική διαδικασία, πλην, όμως, είναι απορριπτέα, στο σύνολό της, ως απαράδεκτη λόγω αοριστίας, εγκείμενης στη μη παράθεση και εξειδίκευση των αναγκαίων εκείνων πραγματικών περιστατικών, με βάση τα οποία είναι δυνατή η θεμελίωση, αφενός, της παράνομης συμπεριφοράς, στην οποία επιχειρείται να στηριχθεί ο νόμιμος λόγος ευθύνης της εναγομένης στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς, και, αφετέρου, της ενεργητικής νομιμοποίησης του ενάγοντος, ως αμέσως βλαβέντος από την εν γένει περιγραφόμενη συμπεριφορά της εναγομένης. Ειδικότερα, προς θεμελίωση της ιστορικής βάσης της αγωγής του, το ενάγον ενσωματώνει στο αγωγικό δικόγραφο αντίγραφο της από 25-6-2020 «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης (Deferred Prosecution Agreement)», μεταφρασμένης και στην ελληνική γλώσσα, που υπογράφηκε μεταξύ εκπροσώπων του Υπουργείου

Δικαιοσύνης των Η.Π.Α. και της εναγομένης, με σκοπό την εξωδικαστική διευθέτηση ποινικής υπόθεσης, οικονομικού - εταιρικού χαρακτήρα, σε βάρος της τελευταίας, μέσω της προβλεπόμενης από το δίκαιο των Η.Π.Α. αναστολής της άσκησης ποινικής δίωξης, τόσο κατά της εναγομένης, όσο και κατά της μητρικής της εταιρείας («Novartis AG») και των θυγατρικών ή συνδεδεμένων με αυτές εταιρειών σε σχέση, μάλιστα, με οποιαδήποτε συμπεριφορά, που αφορά η εν λόγω «Συμφωνία». Επιπλέον, το ενάγον υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τα προβλεφθέντα στη «Συμφωνία» αυτή, κατά της εναγομένης υποβλήθηκε «ποινική γνωστοποίηση» ενώπιον του Περιφερειακού Δικαστηρίου των Η.Π.Α. για την Περιφέρεια του Νιού Τζέρσεϊ για δύο κατηγορίες όσον αφορά αδικήματα, που τελέσθηκαν κατά των Η.Π.Α., βάσει του Νόμου του έτους 1977 για Πρακτικές Διαφθοράς σε Ξένη Χώρα («Foreign Corrupt Practices Act - FCPA»), και, ειδικότερα, για τις κατηγορίες: α) της συνωμοσίας με σκοπό την παραβίαση των διατάξεων για την καταπολέμηση των δωροδοκιών και β) της συνωμοσίας με σκοπό την παραβίαση των διατάξεων περί βιβλίων και στοιχείων, ενώ η εναγομένη δέχθηκε, μεταξύ άλλων, να καταβάλει χρηματική ποινή, ποσού 225.000.000 δολαρίων Η.Π.Α. και δεσμεύθηκε να μην αμφισβητήσει τα πραγματικά περιστατικά, που αναφέρονται στο κείμενο της «Συμφωνίας». Με βάση, δε, τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά και το ειδικότερο περιεχόμενο της «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης», το ενάγον υποστηρίζει ότι η εναγομένη έχει συνομολογήσει ότι έχει τελέσει, στο πλαίσιο της ημεδαπής έννομης τάξης, το ποινικό αδίκημα της ενεργητικής δωροδοκίας υπαλλήλου (άρθρο 236 ΠΚ). Πλην, όμως, όπως προκύπτει από την εκτίμηση του περιεχομένου του υπό κρίση αγωγικού δικογράφου, συμπεριλαμβανομένης της ενσωματωμένης σε αυτό «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης», από αυτό ελλείπουν ειδικές αναφορές σε συγκεκριμένες πράξεις δωροδοκίας της εναγομένης στην Ελλάδα, και στα υποκείμενα αυτών, στα αθέμιτα ωφελήματα, που προσφέρθηκαν, παρασχέθηκαν, κ.λπ., μη αρκούσας της επικαλούμενης από το ενάγον ομολογίας στις Η.Π.Α. για την τέλεση τέτοιου αδικήματος στην Ελλάδα. Οι εν λόγω, δε, ελλείψεις συνδέονται άμεσα με το γεγονός ότι το ενάγον επιχειρεί να θεμελιώσει την ιστορική βάση της αγωγής του αποκλειστικά στο περιεχόμενο της ως άνω «Συμφωνίας», η οποία, ωστόσο, στερείται σαφών αναφορών σε συγκεκριμένες πράξεις δωροδοκίας, που δύνανται να αποδοθούν στην εναγομένη. Τούτο, πρωτίστως, καθώς η εν λόγω «Συμφωνία» δεν έχει τα κρίσιμα στοιχεία δικαιοδοτικής κρίσης (όπως

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΠΕΞΗΓΗΤΗΣ

αποδεδειγμένα πραγματικά περιστατικά), ούτε, επομένως, απορρέει από τα αναφερόμενα σε αυτήν δεδικασμένο, που να δεσμεύει το παρόν Δικαστήριο, αλλά συνιστά διαδικαστική πράξη της αλλοδαπής ποινικής διαδικασίας (προδικασίας), που, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη νομοθεσία των Η.Π.Α., οδηγεί στην αναστολή της άσκησης ποινικής δίωξης κατά του ελεγχόμενου νομικού προσώπου, αλλά και στην εν γένει μη περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης στην παραπάνω χώρα. Το, δε, περιεχόμενό της εξαντλείται στην γενικότερη περιγραφή αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, που είχε υιοθετήσει η εναγομένη και πλήττουν έννομα αγαθά των Η.Π.Α.. Σημειωτέον, επίσης, ότι η επικαλούμενη από το ενάγον αποδεικτική δύναμη της εν λόγω «Συμφωνίας», ως δημόσιο έγγραφο εξώδικης ομολογίας από την εναγομένη των πραγματικών περιστατικών δωροδοκίας, που συγκροτούν την ιστορική βάση της αγωγής, δεν αίρει την υποχρέωσή του να εκθέσει, κατά ορισμένο τρόπο, τα δικαιопαραγωγικά της αξίωσής του γεγονότα και δεν θεραπεύει την αοριστία της αγωγής [βλ. Σ. Φούρλαρη σε «Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας - Ερμηνεία κατ' άρθρο μετά τους Ν. 4842 & 4855/2021», Τόμος 1 (2022), επιμέλεια Χ. Απαλαγάκη - Σ. Σταματόπουλος, άρθρο 352, αριθμ. 5, ΑΠ 168/2004, ΕφΑθ 303/2024, ΕφΠειρ 478/2008 ΤΝΠ Νόμος], καθόσον μάλιστα η αοριστία αυτή δεν μπορεί να συμπληρωθεί με την παραπομπή στο περιεχόμενο άλλου εγγράφου, ούτε από την προσαγωγή και εκτίμηση των αποδείξεων, διότι αυτό αντίκειται στις διατάξεις για την προδικασία του άρθρου 111 ΚΠολΔ, των οποίων η τήρηση ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο (ΑΠ 1056/2002 ΤΝΠ Νόμος). Επίσης, όσον αφορά τα ενεργητικά υποκείμενα των πράξεων δωροδοκίας, το ενάγον υποστηρίζει, αδιακρίτως, ότι σε αυτές προέβησαν «νόμιμοι εκπρόσωποι, στελέχη, υπάλληλοι και εν γένει απασχολούμενοι σε αυτή» (βλ. τη σχετική αναφορά στη σελίδα 186 της αγωγής), χωρίς να προβαίνει σε καμία εξειδίκευση ανά φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη δωροδοκίας. Επομένως, στο αγωγικό δικόγραφο δεν εκτίθενται συγκεκριμένες, υπαίτιες και παράνομες πράξεις φυσικών προσώπων, που μπορούν να καταλογιστούν αντικειμενικά στην εναγομένη, είτε ως δικές της, με βάση τη διάταξη του άρθρου 71 ΑΚ, είτε ως αλλότριες, με βάση τη διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ. Σημειωτέον, ότι στο αγωγικό δικόγραφο γίνεται, σωρευτικώς και αδιακρίτως, μνεία τόσο στη διάταξη του άρθρου 71 ΑΚ, όσο και σε εκείνη του άρθρου 922 ΑΚ, παρότι, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην υπό στοιχείο IV νομική σκέψη, δεν είναι δυνατή η

✓

ταυτόχρονη ευθύνη του νομικού προσώπου (εν προκειμένω της εναγομένης) για το ίδιο φυσικό πρόσωπο, τόσο βάσει της διάταξης του άρθρου 71 ΑΚ, όσο και βάσει της διάταξης του άρθρου 922 ΑΚ. Λόγω, δε, της μη εξειδίκευσης αυτών των πραγματικών περιστατικών, το παρόν Δικαστήριο αδυνατεί να ελέγξει την κατά νόμο συνδρομή των προϋποθέσεων γένεσης ευθύνης της εναγομένης, με βάση τις ανωτέρω διατάξεις των άρθρων 71 και 922 ΑΚ και, επομένως, η αγωγή πάσχει αοριστία, σύμφωνα και με τα ειδικότερα εκτιθέμενα στην υπό στοιχείο IV νομική σκέψη. Περαιτέρω, η υπό κρίση αγωγή, συνεκτιμωμένων των ασαφών και αντιφατικών αναφορών, που περιλαμβάνονται στο δικόγραφό της, είναι πλήρως αόριστη και ως προς τα παθητικά υποκείμενα της επικαλούμενης δωροδοκίας. Ειδικότερα, προς προσδιορισμό των εν λόγω προσώπων, το ενάγον αναφέρεται σε «αλλοδαπούς αξιωματούχους» (σελ. 160-161), σε «υπαλλήλους νοσοκομείων και κλινικών κρατικής ιδιοκτησίας και ελέγχου στην Ελλάδα («Πάροχοι Υπηρεσιών Υγείας Ελληνικού Κράτους - ΠΥΥ»)

και άλλους ΠΥΥ στην Ελλάδα» (σελ. 161), σε «δημόσιους και ιδιώτες οφθαλμιάτρους στην Ελλάδα» (σελ. 162), σε «ΠΥΥ στην οφθαλμολογική κλινική δημόσιου νοσοκομείου («Ελληνική Νοσοκομειακή Κλινική»)

(σελ. 165), σε «Έλληνα ΠΥΥ 1» (σελ. 161, 164) «του οποίου το όνομα είναι γνωστό στις αρχές των Η.Π.Α.» (σελ. 172), σε «ΠΥΥ του Ελληνικού Κράτους» (σελ. 162-163), σε «Έλληνες δημόσιους και ιδιώτες ΠΥΥ» (σελ. 166), σε «περισσότερους από 2.200 ΠΥΥ» (σελ. 168), σε «ιατρούς είτε συνδεδεμένους είτε συμβεβλημένους με το Ελληνικό Δημόσιο ή άλλους δημόσιους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, που είχαν θέσεις επιρροής προς άλλους ιατρούς και εκτελούσαν συνταγογραφικό έργο» (σελ. 187), σε «ιατρούς εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα ή ιδιώτες» (σελ. 192), χωρίς, όμως, να επιχειρεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, να συγκεκριμενοποιήσει τα πρόσωπα και τις ιδιότητες αυτών. Με βάση, εξάλλου, τις ανωτέρω αναφορές στα παθητικά υποκείμενα της επικαλούμενης δωροδοκίας, καθίσταται αδύνατη κάθε εκτίμηση σχετικά με: α) το εάν τα ανωτέρω πρόσωπα είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ιατροί ή άλλοι «αξιωματούχοι», δημόσιοι υπάλληλοι ή ιδιώτες, β) τον συγκεκριμένο φορέα, στον οποίο τυχόν εργάζονται (νοσοκομείο, ασφαλιστικό οργανισμό, κ.ά.), γ) το εάν ο εν λόγω φορέας ανήκει στο ενάγον Ελληνικό Δημόσιο ή αποτελεί νομικό πρόσωπο δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, δ) την έννομη σχέση, που συνέδεε τα φερόμενα ως δωροδοκηθέντα πρόσωπα με τους οικείους φορείς, και ε) το είδος της υπηρεσίας, που παρείχαν τα εν λόγω πρόσωπα. Με βάση αυτές τις επισημάνσεις, καθίσταται,

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΠΕΛΗΓΗΤΗΣ

Πρωταρχή

περαιτέρω, αδύνατη η εκτίμηση αν τα συγκεκριμένα πρόσωπα, που φέρονται ότι δωροδοκήθηκαν από την εναγομένη, φέρουν πράγματι την υπαλληλική ιδιότητα, σύμφωνα με τις οικείες προβλέψεις του ποινικού νόμου, ώστε να δύναται να θεμελιωθεί ο παράνομος χαρακτήρας της περιγραφόμενης συμπεριφοράς τους. Πρέπει, εξάλλου, να σημειωθεί ότι η ανωτέρω αοριστία του αγωγικού δικογράφου επεκτείνεται και στο ζήτημα του παράνομου χαρακτήρα της συμπεριφοράς της εναγομένης, ήτοι της εκ μέρους της προσφοράς, υπόσχεσης ή παροχής συγκεκριμένων ωφελημάτων προς τα ανωτέρω πρόσωπα, καθώς και ως προς τον αθέμιτο χαρακτήρα αυτών (ωφελημάτων) σε έκαστη περίπτωση. Η εκτίμηση αυτή συνδέεται άμεσα και με το γεγονός ότι οι αιτιάσεις του ενάγοντος για υπερσυνταγογράφηση και κατευθυνόμενη συνταγογράφηση στο πλαίσιο των αθέμιτων πρακτικών, που φέρεται ότι είχε υιοθετήσει η εναγομένη, στερούνται οποιασδήποτε εξειδίκευσης. Με βάση, δε, τις προηγηθείσες επισημάνσεις, διαπιστώνεται η πλήρης αοριστία του αγωγικού δικογράφου σε σχέση με τον επικαλούμενο από το ενάγον ως ενεργοποιηθέντα από την εναγομένη μηχανισμό δωροδοκίας. Σημειωτέον, σχετικά, ότι, για τη θεμελίωση του παράνομου χαρακτήρα της πράξης της δωροδοκίας, είναι αναγκαία η επίκληση και, στη συνέχεια, η απόδειξη συγκεκριμένων πράξεων δωροδοκίας, οι οποίες να συνδέονται με τις ειδικότερα προσδιοριζόμενες ενέργειες των συγκεκριμένων προσώπων, που εμπλέκονται στη δωροδοκία (βλ. ΑΠ 737/2017 ΤΝΠ Νόμος). Πρέπει, μάλιστα, να τονισθεί ότι το ενάγον δεν προβαίνει στην παράθεση συγκεκριμένων πράξεων δωροδοκίας ούτε στο πλαίσιο των αναφορών, που κάνει στο αγωγικό δικόγραφο (κατά παραπομπή των σχετικών συμπερασμάτων της ανωτέρω Συμφωνίας), στον τρόπο, με τον οποίο η εναγομένη επιχείρησε την προώθηση του σκευάσματος «Lucentis» και υλοποίησε το πρόγραμμα με την ονομασία «EXACTLY» (βλ., ιδίως, στις σελ. 172-173 του αγωγικού δικογράφου), με την επισήμανση, εξάλλου, σε σχέση με το τελευταίο πρόγραμμα, ότι η τέλεση δωροδοκίας εκ μέρους της εναγομένης επιχειρείται να θεμελιωθεί στην υποκειμενική αντίληψη των συμμετασχόντων στο πρόγραμμα αυτό ιατρών, οι οποίοι, συγκεκριμένα, φέρονται να θεωρούσαν οι ίδιοι ότι η αμοιβή, που τους καταβαλλόταν, δεν αφορούσε τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα, αλλά τη συνταγογράφηση σκευασμάτων της εναγομένης για την υπέρταση. Περαιτέρω, η, κατά τα προεκτεθέντα, αοριστία του αγωγικού δικογράφου όσον αφορά την

ισχυριζόμενη παράνομη συμπεριφορά της εναγομένης και τους αποδέκτες αυτής, συνεπάγεται την αοριστία του αγωγικού δικογράφου και ως προς την ενεργητική νομιμοποίηση του ενάγοντος για την άσκηση της υπό κρίση αγωγής και, ειδικότερα, ως προς το ζήτημα αν το ίδιο είναι το αμέσως βλαβέν από την περιγραφόμενη συμπεριφορά της εναγομένης. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα και με τα ειδικότερα αναπτυσσόμενα στις προπαρατιθέμενες, υπό στοιχεία II και III, νομικές σκέψεις, και το ενάγον Ελληνικό Δημόσιο μπορεί να εγείρει αξιώσεις για την απάμβλυνση της ηθικής του βλάβης εξαιτίας της προσβολής δικαιωμάτων ή εννόμων συμφερόντων του, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι είναι το αμέσως βλαβέν από την εν λόγω παράνομη συμπεριφορά. Δεδομένου, δε, του κύριου αγωγικού ισχυρισμού περί διάπραξης από πρόσωπα, που συνδέονται με την εναγομένη (υπαλλήλους, αντιπροσωπευτικά όργανα, κ.ά.), της αξιόποινης πράξης της δωροδοκίας, επισημαίνεται ότι το προστατευόμενο, με τις σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (άρθρα 235 επ.), έννομο αγαθό εντοπίζεται στη διαφύλαξη του κύρους των δημόσιων υπηρεσιών και στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης των πολιτών αναφορικά με τη σύννομη, καθαρή, υγιή, ακέραη, άψογη, εύρυθμη και αμερόληπτη λειτουργία τους. Επομένως, το ενάγον Ελληνικό Δημόσιο, ως φορέας του ανωτέρω έννομου αγαθού, όσον αφορά τις υπηρεσίες του, μπορεί να είναι το αμέσως παθόν από τα εν λόγω εγκλήματα και, στην έκταση που υπέστη ηθική βλάβη από το έγκλημα τόσο της παθητικής δωροδοκίας υπαλλήλων του, όσο και της ενεργητικής δωροδοκίας, αλλά και της συμμετοχής τρίτων - μη υπαλλήλων σε αυτά τα εγκλήματα, που συνιστούν αδικοπραξίες, κατά την έννοια των άρθρων 914 και 932 ΑΚ, νομιμοποιείται να ζητήσει την αποκατάσταση της ηθικής του βλάβης (βλ. ΑΠ 286/2019, ΑΠ 468/2017, ΑΠ 205/2015, ΑΠ 1171/2013 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 2/2008 ΠοινΛογ 2008, 27, ΑΠ 243/2006 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 489/1996 ΠοινΧρ 1997, 635). Σημειωτέον ότι, με βάση το ανωτέρω έννομο αγαθό, που προσβάλλεται στην περίπτωση τέλεσης του αδικήματος του άρθρου 236 ΠΚ, προσδιορίζονται και οι εκφάνσεις του δικαιώματος της προσωπικότητας του ενάγοντος, που προσβάλλονται στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς. Επί τη βάσει αυτή, κατ' αρχήν νόμιμα, το ενάγον επιχειρεί να στηρίξει την επικαλούμενη προσβολή της προσωπικότητάς του στον αρνητικό αντίκτυπο, που είχε η εκδήλωση της εκτιθέμενης παράνομης συμπεριφοράς της εναγομένης στο κύρος και στην αξιοπιστία του, σε σχέση με την τήρηση της νομιμότητας στον τομέα της

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

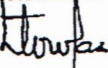
παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και στον κλονισμό της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τη σύννομη, καθαρή, υγιή, ακέραιη και εύρυθμη λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών του. Με βάση, δε, τις ανωτέρω επισημάνσεις, οι ισχυρισμοί της εναγομένης περί μη νόμιμης έγερσης από το ενάγον της επίδικης αξίωσης, καθόσον αυτό: α) δεν δύναται να θεμελιώσει αστικές του αξιώσεις στη διάταξη του άρθρου 236 ΠΚ (βάσει του προστατευτικού σκοπού του κανόνα δικαίου, που αποτυπώνεται στην εν λόγω διάταξη), β) δεν δύναται να επικαλείται τις διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητάς του και τα εντεύθεν απορρέοντα δικαιώματα, ιδίως όταν δεν ενεργεί ως *fiscus*, και γ) έπρεπε, πριν από την άσκηση της υπό κρίση αγωγής του, να έχει εξαντλήσει όλα τα μέσα, που του παρέχονται από το διοικητικό δίκαιο κατά της εναγομένης (π.χ. επιβολή προστίμων, κ.ά.), είναι απορριπτέοι στο σύνολό τους. Ωστόσο, η αναγνώριση του ενάγοντος ως δικαιούχου της επίδικης απαίτησης τελεί υπό την προϋπόθεση ότι αυτό είναι το αμέσως βλαβέν από την περιγραφόμενη παράνομη - προσβλητική συμπεριφορά. Αντίθετα, σύμφωνα και με τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στις ανωτέρω, υπό στοιχεία II και III, νομικές σκέψεις, αντανakλαστικές δυσμενείς επιπτώσεις σε αυτό, που έμμεσα μόνο το βλάπτουν, δεν αρκούν για την κατά νόμο θεμελίωση αξίωσής του για την αποκατάστασή τους. Με βάση, μάλιστα, τα δεδομένα της ένδικης διαφοράς, πρέπει να επισημανθεί ότι το επίδικο δικαίωμα του Δημοσίου για την επιδίκαση σε αυτό εύλογης χρηματικής ικανοποίησης λόγω της ηθικής του βλάβης εκτείνεται αυτονόητα μέχρι την προσβολή εκείνων των υπηρεσιών, τις οποίες το ίδιο εκπροσωπεί ως νομικό πρόσωπο, όπως π.χ. τα υπουργεία. Τυχόν προσβολή των υπηρεσιών άλλων νομικών προσώπων του εν ευρεία εννοία δημοσίου τομέα, όπως π.χ. ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (νοσοκομείων, ασφαλιστικών οργανισμών, κ.λπ.), προφανώς νομιμοποιεί ενεργητικά για την έγερση των σχετικών αξιώσεων αποκλειστικά το συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο, σε βάρος του οποίου τελέσθηκε η συγκεκριμένη πράξη δωροδοκίας. Με άλλα λόγια, το Δημόσιο νοείται εδώ εν στενή εννοία, ως νομικό πρόσωπο, το οποίο θίγεται άμεσα, μόνο όταν προσβάλλεται υπηρεσία, ανήκουσα σε αυτό (βλ. πλείονα σε Μ. Νταγγίνη, ό.π., σελ. 37 επ.). Επιπλέον, το ενάγον είναι μόνο εμμέσως ζημιωθέν, στις περιπτώσεις που απλά ασκεί εποπτεία επί του αμέσως βλαβέντος νομικού προσώπου (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου), που χρηματοδοτεί τις δαπάνες του ή θα κληθεί να καλύψει το κόστος για την

επιπλέον δαπάνη, που θα προκύψει από τυχόν υπερσυνταγογράφηση κ.λπ.. Η θέση αυτή συμπλέει με τις διέπουσες τη λειτουργία των νομικών προσώπων, στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου, αρχές της αυτονομίας και της περιουσιακής αυτοτέλειας αυτών έναντι των ιδρυτών και των μελών τους, ακόμη, δε, στην περίπτωση των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, και έναντι του κράτους, κατ' ανάθεση του οποίου ασκούν δημόσιες εξουσίες. Με βάση αυτές τις επισημάνσεις, αλλά και με δεδομένη την πλήρη αοριστία του αγωγικού δικογράφου όσον αφορά τα παθητικά υποκείμενα των επιμέρους πράξεων δωροδοκίας, στις οποίες φέρεται ότι προέβη η εναγομένη, και λαμβανομένου υπόψη ότι σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην ένδικη αγωγή οι πράξεις δωροδοκίας έλαβαν χώρα και με την εμπλοκή ιδιωτών ιατρών, ιατρών μη προσδιοριζόμενων νοσοκομείων, που αποτελούν αυτοτελή νομικά πρόσωπα, κ.λπ., καθίσταται αδύνατος ο έλεγχος από το παρόν Δικαστήριο, αν το ενάγον είναι αμέσως βλαβέν από την επικαλούμενη παράνομη συμπεριφορά της εναγομένης και, κατ' ακολουθία, αν νομιμοποιείται ενεργητικά να ασκήσει την υπό κρίση αγωγή του. Όπως, δε, ήδη ανωτέρω επισημάνθηκε, η διαπιστούμενη αοριστία του αγωγικού δικογράφου οφείλεται στην επιλογή του ενάγοντος να στηριχθεί αποκλειστικά και μόνο στο περιεχόμενο της από 25-6-2020 «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης», για τη θεμελίωση της ιστορικής βάσης της αγωγής του σχετικά με την τέλεση του αδικήματος της δωροδοκίας εκ μέρους της εναγομένης, αλλά και της ενεργητικής του νομιμοποίησης, χωρίς την επίκληση των προεκτεθέντων στοιχείων, τα οποία, σημειωτέον, στοιχεία, αν και περιήλθαν, προφανώς, σε γνώση του ενάγοντος κατά την μακρόχρονη, σε δικαστικό και διοικητικό επίπεδο, διερεύνηση της εν λόγω υπόθεσης, εντούτοις δεν τέθηκαν υπόψη του παρόντος Δικαστηρίου, ούτε προς απόδειξη των σχετικών αγωγικών ισχυρισμών. Επομένως, δεδομένου ότι στο δικόγραφο της υπό κρίση αγωγής δεν εκτίθενται εκείνα τα πραγματικά περιστατικά, που είναι αναγκαία για τη θεμελίωση της ιστορικής της βάσης, με συνέπεια το μεν παρόν Δικαστήριο να αδυνατεί να κρίνει τη νομική βασιμότητα της αγωγής και να διατάξει τις δέουσες αποδείξεις, η δε εναγομένη να αμυνθεί κατά της αγωγικής αξίωσης, πρέπει, κατ' αυτεπάγγελο έλεγχο, καθώς και κατόπιν αποδοχής των σχετικών ισχυρισμών της εναγομένης, η υπό κρίση αγωγή να απορριφθεί ως απαράδεκτη, λόγω αοριστίας (βλ. ΑΠ 5/2020, ΑΠ 9/2020, ΑΠ 837/2019, ΑΠ 1152/2017 ΤΝΠ Νόμος). Σημειωτέον, δε, ότι ούτε με τις προτάσεις του ενάγοντος επιχειρείται να

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

θεραπευτεί η διαπιστούμενη (ποσοτική - ποιοτική) αοριστία του αγωγικού δικογράφου. Επισημαίνεται, πάντως, σε σχέση με τον ισχυρισμό της εναγομένης περί αοριστίας της υπό κρίση αγωγής και για τον πρόσθετο λόγο ότι στο δικόγραφο αυτής δεν γίνεται μνεία σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, με βάση τα οποία είναι δυνατή η πρόσδοση συγκεκριμένης υλικής υπόστασης στην επικαλούμενη (ηθική) βλάβη του ενάγοντος και προσδιορίζεται ο αντίκτυπος, που είχε η τρώση του κύρους, της φήμης, κ.λπ., στα οικονομικά δεδομένα του, ότι ο σχετικός ισχυρισμός είναι απορριπτέος. Τούτο, καθώς η σχετική νομολογιακή και θεωρητική προσέγγιση [πρβλ. ΑΠ 1048/2020 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 932/2019 ΕΕμπΔ 2020, 223, ΑΠ 730/2015 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 382/2011 ΝοΒ 2011, 2158 και ΕλλΔνη 2011, 1009, ΕφΠειρ 32/2021, ΕφΠειρ 33/2021, ΕφΑθ 2666/2021, ΕφΑθ 2709/2021, ΕφΑθ 668/2019 ΤΝΠ Νόμος, ΕφΛαρ 85/2017 Δικογραφία 2018, 443, ΕφΑθ 5749/2009 ΕλλΔνη 2010, 260 και ΕΕμπΔ 2010, 993, Α. Γεωργιάδη, στον «ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου», άρθρο 932, αριθμ. 13, Γ. Γεωργιάδη, σε «Γεωργιάδη ΣΕΑΚ Ι», 2^η έκδοση, άρθρο 932, αριθμ. 22, Στ. Πατεράκη, «Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης», Β' έκδοση (2001), σελ. 131-133, 285-286], έχει διαμορφωθεί αποκλειστικά υπό το πρίσμα της εξέτασης της ηθικής βλάβης εμπορικών εταιρειών, που, μάλιστα, προσβάλλονται στην εμπορική τους πίστη, στην επαγγελματική τους υπόληψη και γενικά στο εμπορικό τους μέλλον. Υπό αυτή την έννοια, αυτονόητα η ηθική τους βλάβη (πρέπει να) έχει υλική υπόσταση, ήτοι αντίκτυπο στην περιουσιακή - οικονομική τους κατάσταση. Αντίθετα, στην προκειμένη περίπτωση, η ηθική βλάβη του ενάγοντος, κατά τα προδιαληφθέντα, έγκειται στην τρώση του κύρους των δημόσιων υπηρεσιών του και στη διασάλευση της εμπιστοσύνης των πολιτών αναφορικά με τη σύννομη, εύρυθμη, κ.λπ. λειτουργία τους, ήτοι σε συνθήκη, που σαφώς και δεν μπορεί να προσδώσει στην ηθική βλάβη του ενάγοντος υλική υπόσταση και περιουσιακό χαρακτήρα. Επομένως, καθώς η περιγραφόμενη ηθική βλάβη του ενάγοντος δεν μπορεί να έχει υλική υπόσταση, για το ορισμένο της σχετικής αξίωσης, δεν απαιτείται να γίνεται αναφορά στο αγωγικό δικόγραφο σε συγκεκριμένη υλική υπόσταση της αξιούμενης από αυτό ηθικής βλάβης, όπως ισχυρίζεται η εναγομένη. Σημειωτέον, τέλος, ότι η αναφορά στο αγωγικό δικόγραφο στη σύνταξη και δημοσιοποίηση της από 25-6-2020 «Συμφωνίας Αναστολής Δίωξης» ως γενεσιουργού αιτίας της επικαλούμενης ηθικής βλάβης του ενάγοντος δεν συνιστά αυτοτελώς

αδικοπρακτική συμπεριφορά, πρωτίστως, καθώς δεν πρόκειται για ενέργειες, ως προς τις οποίες δύναται να αποδοθεί στην εναγομένη οποιασδήποτε μορφής υπαιτιότητα για την πρόκληση βλάβης στο ενάγον. Εκτιμώνται, ωστόσο, ως περιστάσεις, που δύναται να προσδιορίσουν την έκταση της βλάβης αυτού. [B] Περαιτέρω, με την υπό στοιχείο [B] παρεμπίπτουσα αγωγή του, το ενάγον στη δίκη επί της υπό στοιχείο [A] αγωγής, ζητεί να υποχρεωθεί η (παρεμπιπτόντως) εναγομένη να του καταβάλει τους νόμιμους τόκους επί της απαίτησής του, που αποτελεί το αντικείμενο της υπό στοιχείο [A] αγωγής, από τις 22-6-2022 (χρόνο επίδοσης της αγωγής στην εναγομένη), άλλως από τις 6-4-2023 (χρόνο επίδοσης της υπό κρίση παρεμπίπτουσας αγωγής στη εναγομένη), και μέχρι την εξόφλησή του, καθώς και να καταδικασθεί η παρεμπιπτόντως εναγομένη στα δικαστικά του έξοδα. Με αυτό το περιεχόμενο και αιτήματα, η υπό κρίση παρεμπίπτουσα αγωγή έχει, δεδομένου του μη αυτοτελούς χαρακτήρα της, καθόσον το αντικείμενό της είναι παρεπόμενο (σε σχέση με την απαίτηση του ενάγοντος, που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας αγωγής) [βλ. σχετικά ΑΠ 971/1998 ΕλλΔνη 1999, 278, ΕφΠατρ 986/2007 ΑχΝομ 2008, 431, ΕφΑθ 9404/2000 ΕλλΔνη 2003, 508, ΕφΠειρ 329/1997 ΕλλΔνη 1997, 1660, ΕφΑθ 6983/1990 ΕλλΔνη 1991, 1630, Ν. Νίκα, «Πολιτική Δικονομία II», Β' έκδοση (2021), § 71, αριθμ. 40], ασκηθεί παραδεκτά, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 283 παρ. 2 ΚΠολΔ, με την κατάθεση και επίδοση στην παρεμπιπτόντως εναγομένη ιδιαίτερου δικογράφου (βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 2081Β'/6-4-2023 έκθεση επίδοσης της δικαστικής επιμελήτριας της Περιφέρειας του Εφετείου Αθηνών, με έδρα στο Πρωτοδικείο Αθηνών, Μαρίας Ετζιρίδου), ενώ παραδεκτά εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, το οποίο είναι καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιο (άρθρο 31 παρ. 1 ΚΠολΔ), κατά την προκείμενη τακτική διαδικασία. Σημειωτέον ότι, κατά την προκρινόμενη από το παρόν Δικαστήριο άποψη, η άσκηση της υπό κρίση παρεμπίπτουσας αγωγής, λόγω του μη αυτοτελούς χαρακτήρα της, δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό πλαίσιο του άρθρου 238 ΚΠολΔ, αλλά αρκεί η άσκησή της σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη διάταξη του άρθρου 283 παρ. 2 ΚΠολΔ [βλ. σχετικά με τη συστατική ερμηνεία του άρθρου 238 ΚΠολΔ, ώστε αυτό να αφορά μόνο τις αυτοτελείς παρεμπίπτουσες αγωγές, Α Αλαπάντα και Α. Πλεύρη σε «Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας - Ερμηνεία κατ' άρθρο μετά τους Ν. 4842 & 4855/2021», Τόμος 1 (2022), επιμέλεια Χ. Απαλαγάκη - Σ. Σταματόπουλος, άρθρο 238, αριθμ. 1, σελ. 952 και άρθρο 283, αριθμ. 6, σελ. 1056, αντίστοιχα]. Επομένως,

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο

ΕΞΕΛΓΗΤΗΣ

οι ισχυρισμοί της παρεμπιπτόντως εναγομένης περί του αυτοτελούς χαρακτήρα της υπό κρίση παρεμπιπτόντως αγωγής και περί της μη παραδεκτής και νομότυπης άσκησής της πρέπει να απορριφθούν. Πλην, όμως, λόγω της απόρριψης της υπό στοιχείο [Α] αγωγής ως απαράδεκτης λόγω αοριστίας, και η υπό στοιχείο [Β] παρεμπιπτόντως αγωγή είναι απορριπτέα για τον ίδιο λόγο.

Τέλος, κατόπιν της απόρριψης των συνεκδικασθεισών αγωγών, πρέπει, κατά τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στο διατακτικό της παρούσας, τα δικαστικά έξοδα της εναγομένης, κατά παραδοχή του σχετικού νομίμως υποβληθέντος αιτήματός της, να επιβληθούν σε βάρος του ενάγοντος, λόγω της ήττας του, μειωμένα, ωστόσο, κατά το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 3693/1957 (που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 52 αριθμ. 18 του ΕισΝΚΠολΔ), σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 12 ν. 1738/1987, του άρθρου 2 της υπ' αριθμ. 134423 οικ/8-12-1992 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης (ΦΕΚ Β' 11/20-1-1993) και των άρθρων 106, 176, 189, 191 παρ. 2 ΚΠολΔ [ΑΠ 1844/2022, ΑΠ 762/2022, δημοσιευμένες στην ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου].

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Συνεκδικάζει, αντιμωλία των διαδίκων: [Α] την από 7-6-2022 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 59232/1602/17-6-2022 αγωγή και [Β] την από 23-3-2023 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου 35873/849/29-3-2023 παρεμπιπτόντως αγωγή.

Απορρίπτει τις ανωτέρω αγωγές.

Επιβάλλει σε βάρος του ενάγοντος τα δικαστικά έξοδα της εναγομένης, τα οποία ορίζει στο ποσό των τριακοσίων (300,00) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 8 Μαΐου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, χωρίς την παρουσία των διαδίκων και των πληρεξούσιων δικηγόρων τους, στις 21 Μαΐου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΘΕΩΡΗΣΗ

Ο ΑΙΣΧΗΤΗΣ

